

Asia: VN/18780/2023-LVM-180

Lausuntopyyntö valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksesta ja ympäristöselostuksesta (SOVA-lain mukainen ympäristöarviointi)

Lausunnonantajan lausunto

Vastaavatko strategiset linjaukset (ml. alueelliset painotukset) valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämistarpeita?

Suomen Reumaliitto ry:stä (jäljempänä Reumaliitto) on hyvä, että valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma yhteensovitetään muiden valtakunnallisten suunnitelmien, strategioiden ja ohjelmien kanssa. Reumaliitto nostaa esille, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kehittämistarpeet ja strategiset linjaukset näyttävät osittain huomioivan liikuntaesteisten tarpeet, mutta on tärkeää varmistaa, että esteettömyys ja saavutettavuus otetaan huomioon erityisesti niillä alueilla, joissa julkisten liikennepalvelujen laatu ja kattavuus ovat heikompia.

Reuma- ja muiden tuki- ja liikuntaelinsairautta sairastavien näkökulmasta on keskeistä, että liikkumisen esteettömyys paranee kaikilla kulkumuodoilla, erityisesti julkisessa liikenteessä sekä kevyen liikenteen väylillä. Näemme tärkeänä eri alueiden saavutettavuuden ja kansalaisten sujuvan liikkumisen edistämisen kaikilla alueilla. Strategiset linjaukset tulisi kohdentaa niin, että ne edistävät tasavertaisia liikkumismahdollisuuksia ja parantavat esteettömyyttä erityisesti vähemmän palvellailla alueilla, kuten haja-asutusalueilla ja pienemmissä kaupungeissa.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen toimenpiteistä?

Reumaliitto kannattaa suunnitelmaluonnoksen visiota toimivasta, turvallisesta, kestävästä ja kaikille väestöryhmille saavutettavasta liikennejärjestelmästä. On tärkeää, että liikennejärjestelmän kestävyteen liittyvät osa-alueet, kuten sosiaalinen kestävyys, on tunnistettu keskeisiksi tekijöiksi. Sosiaalisesti kestävässä liikennejärjestelmä huomioi myös yhdenvertaiset ja esteettömät liikkumismahdollisuudet. Reumaliitosta onkin erityisen merkityksellistä, että valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa nostetaan esiin, että esteettömyys ja saavutettavuus tulisi huomioida kaikessa liikennesuunnittelussa.

Yhdenvertaisuuden toteutumista edistää valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnoksessa oleva kirjaus, jonka mukaan esteettömässä ja saavutettavassa matkaketjussa kaikki osat ovat kaikkien käytettävissä, vaikka matkustajalla olisi toimintakyvyn rajoitteita. Talvella suojaiteiden reunat jäävät usein avaraamatta, mikä estää esteettömän liikkumisen. Myös jalankulkijoiden liikennevalopainikkeet on usein sijoitettu esteellisesti, jolloin apuvälineellä liikkuvan on vaikea päästä lähelle ja käyttää niitä. Suojaiteiden kanttikivien luiskauksessa on parannettavaa – jos luiska on liian jyrkkä, pyörällisellä apuvälineellä liikkuminen voi olla vaarallista. Tämä voi johtaa apuvälineen kaatumiseen ja henkilön loukkaantumiseen. Tavoitteena on mahdollistaa mahdollisimman itsenäinen liikkuminen.

Esteettömyys tulisi huomioida laajemmin liikennejärjestelmäsuunnittelun infrastruktuurissa ja liikennevälineissä. Joukkoliikenteen kehittämisessä on tärkeä kiinnittää huomiota esteettömyyteen yhteistyössä operoivan yhtiön kanssa. Esimerkiksi junaan tai bussiin pääsy saattaa olla vaikeaa, koska laitureiden korkeus ei aina ole oikea suhteessa kulkuneuvoon. Junissa on usein liian suuri väli laiturin ja junan välillä, ja luiskan pituus saattaa olla riittämätön, mikä aiheuttaa vaaratilanteita. Lisäksi automaattien ja muiden maksupäätteiden sijoitteluun tulisi kiinnittää huomiota, jotta ne ovat käytettävissä myös apuvälineellä liikuttaessa. Liikuntarajoitteisten henkilöiden liikkuminen helpottuu, kun näihin asioihin kiinnitetään suunnittelussa ja yhteistyössä huomiota.

Onko suunnitelmaluonnoksen rahoitus kohdennettu oikein rahoitusohjelman sisällä?

Liikuntaesteisten näkökulmasta on tärkeää, että rahoitus kohdennetaan tasapuolisesti ja esteettömyyshankkeisiin kiinnitetään huomiota. Nykyinen rahoituksen väheneminen joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn tukemisessa sekä yksityisteiden valtionavustuksissa voi heikentää liikuntaesteisten liikkumismahdollisuuksia. Rahoitusta tulisi kohdentaa siten, että se tukee myös liikuntarajoitteisten henkilöiden liikkumismahdollisuuksia ja esteettömyyden toteutumista kaikilla tasoilla.

Mielipiteenne suunnitelmaluonnoksen vaikutusarvioinnista ja ympäristöarvioinnista (SOVA-laki 8.4.2005/200)?

SOVA-lain mukaisessa arvioinnissa tulisi entistä tarkemmin huomioida vaikutukset erityisesti haavoittuvissa ryhmissä, kuten ikääntyneissä ja liikuntarajoitteisissa henkilöissä. Tämä parantaisi liikuntaesteisten liikkumismahdollisuuksia ja tukisi yhteiskunnan sosiaalista kestävyyttä.

Muut huomiot?

Reumaliitto korostaa, että saavutettavuus ei ole vain fyysistä esteettömyyttä, vaan myös taloudellista saavutettavuutta. Liikennepalvelujen, kuten joukkoliikenteen, hintojen nousu ja palvelutason heikkeneminen voivat merkittävästi vaikeuttaa liikkumista, erityisesti niille, joilla ei ole mahdollisuutta auton käyttöön. Tämä voi lisätä eriarvoisuutta ja heikentää elämänlaatua sekä sosiaalista osallistumista. Erityisesti alueilla, joissa liikkumismahdollisuudet ovat rajalliset, on tärkeää panostaa kattaviin ja esteettömiin joukkoliikennepalveluihin. Maksupäätteet ja sovellukset tulisi suunnitella saavutettaviksi, jotta ne ovat käytettävissä esimerkiksi näkövammaisten ruudunlukuohjelmilla tai mobiilisovelluksilla. Myös opasteiden fontin ja kontrastin tulee olla selkeitä ja helposti luettavia.

Mattila Maria
Suomen Reumaliitto ry